

Richtlijnen voor rapportering door de certificerend actuaris van een pensioenfonds

Hoofdindeling:	Beroepsreglementering
Categorie:	Overige standaarden
Opgesteld door:	Werkgroep Actuariële Verklaring
Vastgesteld door:	Algemene Ledenvergadering
Datum (laatste wijziging):	26 november 2020

Inleiding

Deze richtlijnen, die in de plaats treden van de op 20 december 2007 vastgestelde richtlijnen, zien toe op de rapportering door de certificerend actuaris van een pensioenfonds.

De rapportering door de certificerend actuaris is vormgegeven in enerzijds de Actuariële Verklaring, zoals opgenomen in het Reglement van Orde van het AG, en anderzijds in het Actuariel Rapport – ook wel aan te duiden als Certificeringsrapport – van de certificerend actuaris. Deze richtlijnen hebben vooral betrekking op de inhoud van dit Certificeringsrapport en zijdelings op de daaraan – en dus aan de genoemde Actuariële Verklaring – ten grondslag liggende werkwijzen en methoden. De inhoudelijke achtergrond en guidance is opgenomen in Afdeling IV bij het Reglement van Orde (Model Standaard Actuariële Verklaring voor een pensioenfonds met inbegrip van guidance en achtergrond).

Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Begripsomschrijvingen/definities.
- Algemene richtlijnen, van toepassing op pensioenfondsen.
Bij de algemene respectievelijk specifieke richtlijnen wordt – indien van toepassing – aangegeven of een onderdeel daarvan met klem wordt aanbevolen in plaats van voorgeschreven. In alle overige gevallen zijn de betreffende bepalingen in principe van verplichtende aard.

De eisen, te stellen aan de rapportages, door of namens een pensioenfonds (door interne actuarissen, externe administratiekantoren of externe actuariële adviseurs) uitgebracht aan de certificerend actuaris worden behandeld in bijlage I.

Het staat een certificerend actuaris vrij om in een – facultatieve – management letter aan zijn opdrachtgever, nader in te gaan op conclusies en bevindingen, weergegeven en verantwoord in de Actuariële Verklaring of het Certificeringsrapport. Voor de inhoud van een dergelijke aanvullende brief worden hier geen richtlijnen gegeven.

A. Definities

Pensioenfonds:

- een algemeen pensioenfonds, zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet
- een ondernemingspensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet
- een bedrijfstakpensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet
- een beroepspensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling
- het pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 113a, eerste lid, van de Wet op het Notarisambt

Certificerend actuaris:

- een waarmede actuaris zoals bedoeld in de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling, die ingeschreven is in het Register voor Certificerende Actuarissen van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) en een opdracht tot certificering van een pensioenfonds uitvoert.

Certificering:

- *(in het kader van deze Richtlijnen, conform art. 10 van het RvO van het AG)* het afgeven van een onafhankelijk deskundig oordeel met inachtneming van de wettelijke eisen ter zake en de in afdeling IV van het Reglement van Orde opgenomen verplichtingen. Het oordeel betreft de technische voorzieningen en andere actuariële waarderings, de financiële positie, de significante risico's en de mate waarin alsmede de condities waaronder het pensioenfonds haar pensioenverplichtingen in de toekomst al dan niet kan nakomen.

B. Algemene richtlijnen, van toepassing op pensioenfondsen

1 Certificeringsrapport

De certificerend actuaris brengt in zijn Certificeringsrapport verslag uit over zijn onderzoek naar de financiële positie van het pensioenfonds, conform de aanwijzingen in punt 4. Het Certificeringsrapport is bestemd voor de opdrachtgever van de certificerend actuaris, zijnde het Bestuur van het pensioenfonds.

2 Tijdstip indienen Certificeringsrapport

De certificerend actuaris geeft, zo vaak hij dat nodig acht, maar in ieder geval bij iedere jaarrekening aan zijn opdrachtgever een Actuariële Verklaring en Certificeringsrapport af, houdende zijn bijdrage in de beoordeling van de financiële positie van het pensioenfonds. Deze bijdrage, die hij voor zover doenlijk baseert op een technische analyse van de resultaten, geeft hij niet alvorens de gehele jaarrekening hem - althans in concept - is voorgelegd en hij op goede gronden mag aannemen, dat de externe accountant tegen die (concept)- jaarrekening geen overwegende bezwaren heeft.

Het Certificeringsrapport wordt gelijktijdig met, dan wel zo snel mogelijk na de jaarrekening van het pensioenfonds opgesteld, en wordt ingediend zo spoedig mogelijk na de Actuariële Verklaring. Indien belangrijke wijzigingen in interne en/of externe omstandigheden, of anderszins ontwikkelingen met een relatie tot de financiële positie van het pensioenfonds, bekend worden aan de certificerend actuaris, dient hij zo snel mogelijk hiervan melding te doen aan zijn/haar opdrachtgever met, indien aanwezig, een kwantificering van de invloed op de financiële positie van het pensioenfonds.

3 Grondslag Actuariële Verklaring

De certificerend actuaris kan in zijn Actuariële Verklaring en/of Certificeringsrapport verwijzen naar de rapportage van de externe accountant. Indien en voor zover hij steunt op verklaringen van andere actuarissen, geeft hij daarvan kennis in zijn Actuariële Verklaring en/of Certificeringsrapport, zonder dat dit hem ontlast van eigen verantwoordelijkheid.

Indien gegevens ontbreken om te kunnen komen tot toetsing van gekozen grondslagen en methoden neemt de certificerend actuaris bijzondere voorzichtigheid in acht. Hij gaat na of het mogelijk is tot een betere situatie te komen. Voorts dient hij van geval tot geval te beslissen of hij in zijn Actuariële Verklaring en/of Certificeringsrapport van het ontbreken van bedoelde gegevens melding moet maken.

Indien de certificerend actuaris verwacht, dat hij zich niet tijdig of niet in ongeclausuleerde goedkeurende vorm over de jaarrekening zal kunnen uitspreken doet hij daarvan gemotiveerd mededeling aan de opdrachtgever.

4 Onderwerpen Certificeringsrapport

Het Certificeringsrapport omvat onder andere de volgende onderwerpen:

- a) Omschrijving van het doel ervan.
- b) Nadere beschrijving – in aanvulling op de Actuariële Verklaring – van de herkomst en verificatie van administratieve basisgegevens als uitgangspunt voor de vaststelling van de technische voorzieningen.
- c) Nadere beschrijving van de aard en het bereik van de door de certificerend actuaris uitgevoerde werkzaamheden.
- d) Onderbouwing van het in de Actuariële Verklaring gegeven oordeel over de hoogte van de technische voorzieningen, op basis van door de certificerend actuaris prudent geachte (toets)grondslagen. Daarbij worden de gebruikte veronderstellingen die door het pensioenfonds zijn gehanteerd bij de vaststelling en toetsing van de technische voorzieningen getoetst aan recente inzichten, toegelicht ingeval van significante afwijkingen, en wordt de logische onderlinge samenhang ervan bezien. Waar van toepassing geeft de certificerend actuaris zijn mening over de voor toetsing van voorzieningen gekozen uniforme risicogroepen, best estimate grondslagen en onzekerheidsmarges.
- e) Toelichting op algemene bevindingen en voorbehouden, voor zover verwoord in de Actuariële Verklaring.
- f) Onderbouwing van het oordeel over de financiële positie van het pensioenfonds, mede bezien vanuit mogelijke voorzienbare ontwikkelingen. De bij de oordeelsvorming toegepaste methoden, technieken en veronderstellingen worden omschreven, en mogelijke wijzigingen daarin ten opzichte van het vorige Certificeringsrapport worden aangegeven.
- g) Onderbouwing van het oordeel over de overige onderwerpen die de certificerend actuaris op grond van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving in zijn oordeel dient te betrekken.
- h) Indien de certificerend actuaris ontwikkelingen onderkent of moet aannemen, die de veiligstelling van de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen in concreet gevaar kunnen brengen, doet hij daarvan uitdrukkelijk mededeling in zijn Actuariële Verklaring en/of Certificeringsrapport. Ook in die gevallen, waarin hij zich (nog) niet van een goedkeurende Actuariële Verklaring onthoudt. Zolang onvoldoende maatregelen worden genomen tot verbetering van de te verwachten toekomstige ontwikkeling, draagt de certificerend actuaris ervoor zorg, dat in het verslag van het pensioenfonds in geen geval de indruk wordt gewekt, dat hij de te verwachten ontwikkelingen met zijn verantwoordelijkheid dekt. Het gaat hier om:
  1. de actuariële risico's;
  2. bevindingen over financieel significante herverzekeringsovereenkomsten¹ (waaronder financiële herverzekering) en daarin aanwezige impliciete en expliciete opties, met een oordeel over doel en de realiseerbaarheid van deze overeenkomsten en de omvang van het tegenpartijrisico;
  3. de overige risico's die de certificerend actuaris bij de uitvoering van zijn werkzaamheden heeft gesignaleerd, beschouwd vanuit het oogpunt van de actuariële certificering.

---

¹ Onder financieel significante herverzekeringsovereenkomsten dienen te worden verstaan overeenkomsten die, in geval zij niet getroffen waren, duidelijk afwijkende uitkomsten te zien zouden geven in voorzieningen en/of toereikendheid en/of resultaat en/of balanspositie van het betreffende pensioenfonds.

- i) Door het pensioenfonds of namens deze (door interne actuarissen, externe administratiekantoren of externe actuariële adviseurs) kan een "Intern Actuariel Rapport" – ook wel aan te duiden als Adviesrapport - worden opgesteld als bedoeld in bijlage I onder 1, D. Dit Adviesrapport kan de certificerend actuaris gebruiken als verslag van de totstandkoming van de te certificeren stukken en van de daarbij opgedane bevindingen.

Het Adviesrapport wordt samen met bedoelde stukken voorgelegd aan de certificerend actuaris, die deze verslaglegging van kanttekeningen kan voorzien in zijn eigen Certificeringsrapport. De certificerend actuaris mag niet betrokken zijn geweest of invloed hebben kunnen uitoefenen op de totstandkoming van die onderdelen in dit Adviesrapport welke juist door de certificerend actuaris dienen te worden getoetst.

Indien geen Adviesrapport aanwezig is, dient de certificerend actuaris zich voor zijn werkzaamheden te baseren op andere informatiebronnen welke door het pensioenfonds worden aangereikt.

- j) Aanbevelingen uit hoofde van de certificering.
De certificerend actuaris kan aanbevelingen doen voor gewenste verbeteringen bijvoorbeeld met betrekking tot de kwaliteit van de gegevens of in de wijze van aanlevering daarvan.

5 Certificeringsrapport in relatie tot Actuariële Verklaring

Het Certificeringsrapport is in essentie een uitgebreide toelichting op en onderbouwing van de Actuariële Verklaring, als bedoeld in artikel 147, lid 3, sub h, van de Pensioenwet resp. 142, lid 3, sub h, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De inhoud van de Actuariële Verklaring is gebonden aan de daartoe door het AG op grond van het Reglement van Orde uitgevaardigde regels en de bij de standaardtekst verstrekte Guidance.

BIJLAGE Eisen te stellen aan de rapportages, door of namens het pensioenfonds uitgebracht

1. Documenten/ rapportages

In het kader van de jaarrekening van een pensioenfonds worden de volgende documenten onderscheiden:

A. Actuariële Verklaring

- in wet- en regelgeving voorgeschreven qua inhoud en detaillering;
- uitgebracht aan toezichthouder DNB; semi-publiek (meestal gepubliceerd in jaarverslag).

B. Certificeringsrapport van de Certificerend Actuaris

- verplicht vanwege Richtlijn (AG);
- vertrouwelijk (uitgebracht aan opdrachtgever, automatisch toegankelijk voor toezichthouder).

C. Adviesrapport

- niet verplicht
- verslag van actuariële bevindingen en analyses, vastgesteld/uitgevoerd door of namens het pensioenfonds tijdens het proces van opstellen van de te certificeren stukken;
- vertrouwelijk (interne bevindingen en analyses, ook indien uitbesteed).

De documenten A en B worden opgesteld en uitgebracht door de certificerend actuaris. Document C is geen verplicht stuk maar zal, indien aanwezig, veelal de basis vormen voor de werkzaamheden van de certificerend actuaris. De certificerend actuaris kan (als hij dat wenst) in B kanttekeningen bij intern document C plaatsen. In die gevallen waarin document C niet aanwezig is, dient de certificerend actuaris zich voor zijn werkzaamheden te baseren op berekeningen en gegevens welke door het pensioenfonds worden aangereikt. De certificerend actuaris kan in die gevallen in zijn Certificeringsrapport informatie opnemen, welke normaliter in document C zou zijn opgenomen, mits duidelijk wordt gemaakt door wie deze informatie is opgesteld.

Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het opstellen van de te certificeren stukken en cijferopstellingen, maar kan de voorbereiding daarvan delegeren aan externe instanties, zoals administratiekantoren of actuariële adviseurs.

In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke onderwerpen in de diverse documenten aan de orde moeten of kunnen komen. Het kan daarbij gaan om:

- wettelijke, verplichte onderwerpen;
- facultatieve onderwerpen die niet verplicht hoeven te worden toegelicht (bijvoorbeeld 21);
- facultatieve onderwerpen die wel verplicht moeten worden toegelicht (bijvoorbeeld 23).

● = verplicht   ○ = facultatief   – = niet opnemen

Voorts wordt per document de beoogde mate van detaillering vermeld:

1 = in hoofdlijn   2 = vrij gedetailleerd   3 = in finesse

DOCUMENTEN

	Onderwerp in kader certificering	Doc. A	Doc. B	Doc. C
1	Opdracht	● 1	● 2	○
2	Herkomst & verificatie administratieve gegevens	● 1	● 2	○
3	Herkomst & verificatie comptabele gegevens	● 1	● 2	○
4	Aard en bereik werkzaamheden	● 1	● 2	○
5	Oordeel over gehanteerde grondslagen, methoden & technieken; verwijzing naar bron	● 1	● 2	○
6	Commentaar grondslagen etc.	–	● 2	○
7	Omschrijving grondslagen	–	○ 1	● 3
8	Oordeel over hoogte voorzieningen	● 1	● 2	○
9	Algemene bevindingen	● 1	● 2	○
10	Administratieve tekortkomingen	○ 1	● 2	○
11	Bevindingen vlg. criteria wet- & regelgeving	● 1	○ 2	○
12	Mate van dekking (& reservetekort)	● 1	● 2	○
13	Ontwikkeling in kader herstelplan DNB	● 1	● 2	○
14	Signaleren van zaken in strijd met wet- & regelgeving [in A indien materieel]	○ 1	● 2	○
15	Oordeel over kostendekkende premie	● 1	● 2	○
16	Oordeel over financiële positie	● 1	● ● 2	○
17	Onderbouwing oordeel over hoogte voorzieningen	–	● 2	○
18	Onderbouwing oordeel over financiële positie	–	● 2	○
19	Kanttelingen bij Adviesrapport	–	● 2	○
20	Aanbevelingen uit hoofde van certificering	–	○ 2	○
21	Verantwoording eventuele additionele berekeningen of toetsen	–	○ 2	○ 3

22	Berekeningen inzake verplichte DNB-toetsen solvabiliteit	—	○ 1	● 3
23	Beschrijving financiële opzet & beleidskader	—	○ 1	● 3
24	Korte beschrijving verzekerde prestaties/dekkingen *]	—	○ 1	● 3
25	Meerjarig overzicht kerncijfers	—	○ 1	● 3

*] alleen de actuariel relevante aspecten, met name de (ontwikkeling van de) verzekerde prestaties/ dekkingen op hoofdlijnen